

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mięka: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households’ financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Małgorzata Gasz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

UNIA BANKOWA – W POSZUKIWANIU NOWEGO PARADYGMATU NA EUROPEJSKIM RYNKU BANKOWYM

Streszczenie: Projekt unii bankowej stanowi element nowej architektury na europejskim rynku bankowym. Jest to obejmujący kilka etapów ważny projekt polityczny o strategicznym znaczeniu dla sektora bankowego UE, oparty na idei większej integracji i kontroli działalności banków na poziomie strefy euro. O ile sama konieczność rekonstrukcji dotychczasowego modelu nadzoru bankowego nie podlega dyskusjom, o tyle istotne kontrowersje budzi kwestia zakresu wspólnego nadzoru europejskiego oraz odłożenie w czasie prac nad wdrożeniem mechanizmu rezolucyjnego oraz systemu ubezpieczania depozytów. W warunkach gospodarki globalnej unia bankowa jako gwarant nowego ładu instytucjonalnego powinna uwzględniać interesy wszystkich państw członkowskich UE, w obszarze zarówno tworzenia nowego prawa, jak i wpływu na podejmowanie strategicznych decyzji.

Słowa kluczowe: unia bankowa, europejski nadzór bankowy, nowa architektura europejskiego rynku bankowego.

1. Wstęp

W obliczu kryzysu finansowego z 2007 r. dotychczasowe regulacje w obszarze nadzoru bankowego oraz inne rozwiązania systemowe dotyczące sektora bankowego okazały się wadliwe. W okresie bezpośrednio po wystąpieniu kryzysu podjęto szereg działań o charakterze interwencyjnym, których istotą było ratowanie banków zagrożonych upadłością oraz niedopuszczenie do wystąpienia efektu domina. W obliczu ryzyka upadłości ważnych dla funkcjonowania systemu finansowego instytucji zarówno rządy, jak i banki centralne wielu państw UE zdecydowały się na wsparcie sektora finansowego ze środków publicznych w niespotykanym dotąd zakresie. W efekcie tych działań udało się ograniczyć ryzyko upadłości systemowo ważnych instytucji finansowych. Konieczność ratowania banków ze środków publicznych oraz wsparcia wielu obszarów gospodarki sprawiły, że naruszona została dyscyplina budżetowa większości krajów UE. W dłuższym horyzoncie czasowym konieczne stało się wypracowanie nowych rozwiązań regulacyjnych, które ze względu na zna-

czącą rolę, jaką sektor bankowy odgrywa we współczesnej gospodarce, mogłyby stać się gwarantem nowego ładu instytucjonalnego, w większym niż dotąd stopniu zabezpieczającego interesy obywateli oraz państw. By uniknąć w przyszłości wysokich kosztów fiskalnych i społecznych towarzyszących upadłości banków, na forum UE podjęto szereg inicjatyw mających na celu wypracowanie nowego modelu funkcjonowania sektora bankowego. Projekt unii bankowej, którego istotą jest zwiększenie stabilności finansowej w UE, postrzegany jest jako zmiana o charakterze strategicznym. Zaplanowany jest jako długoterminowy proces, którego realizacja przebiegać będzie etapami z perspektywą do 2020 r. Uczestnictwo w unii bankowej będzie obligatoryjne jedynie dla państw strefy euro, jednakże ze względu na globalny charakter powiązań współczesnych gospodarek (m.in. ponadnarodowy charakter działalności największych banków) wprowadzenie tego projektu w życie będzie miało konsekwencje także dla pozostałych krajów UE. Ze względu na wielość i różnorodność intencji, celów oraz ambicji politycznych poszczególnych państw osiągnięcie consensusu we wszystkich ważnych dla projektu sprawach – o ile w ogóle możliwe – jest kwestią czasu. W artykule podjęto próbę oceny koncepcji unii bankowej. Celem artykułu jest weryfikacja hipotezy, iż fragmentaryczny charakter tworzenia nowego ładu instytucjonalnego oraz stosowanie podwójnych standardów w procesie implementacji nowych rozwiązań na europejskim rynku bankowym mogą wpłynąć negatywnie na ich efektywność i utrudniać proces dalszej integracji państw UE. W artykule wykorzystano analizę opisową oraz analizę porównawczą.

2. Nowa architektura europejskiego sektora bankowego

Brak stabilności na rynkach finansowych w dłuższym horyzoncie czasowym wpływa niekorzystnie na funkcjonowanie realnej sfery gospodarki. System finansowy będący hamulcem wzrostu generuje powstanie wysokich kosztów makroekonomicznych – malejące tempo wzrostu gospodarczego i osłabienie zaufania publicznego do rynków finansowych¹. Niezbędne stało się zatem stworzenie nowych ram systemu finansowego, w lepszy niż dotąd sposób porządkujących funkcjonowanie podmiotów sektora bankowego. Najważniejszą przesłanką wdrożenia nowych rozwiązań na europejskim rynku finansowym stało się zapewnienie stabilności jego funkcjonowania i wprowadzenie mechanizmów zapobiegających wystąpieniu kolejnych kryzysów. Rozległe dla całej gospodarki realne konsekwencje kryzysu finansowego z 2007 r. wymusiły dokonanie zmian w dotychczasowej strukturze rynków finansowych UE, w tym na rynku bankowym. Kryzys uwypuklił wiele niedoskonałości w funkcjonowaniu nadzoru finansowego, w odniesieniu zarówno do określonych rozwiązań, jak i do całościowej koncepcji funkcjonowania systemu finansowego.

¹ B. Olbrych, *Wybrane procesy kształtujące współczesny system finansowy*, [w:] J.L. Bednarczyk, S.I. Bukowski, J. Misala (red.), *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, CeDeWu, Warszawa 2009, s. 150.

Działania podejmowane w sektorze bankowym w okresie bezpośrednio po wystąpieniu kryzysu cechował w dużym stopniu doraźny charakter. Często bazowały one na rozwiązaniach już istniejących, nie tworzyły jednak przemyślanej i spójnej koncepcji (m.in. implementacja reguł tzw. Bazylei III, odnoszących się do wymogów kapitałowych i płynnościowych w sektorze bankowym czy wprowadzenie regulacji ograniczających możliwość swobodnego ustalania płac i premii w bankach)². Dopiero po 2010 r. odnotować można propozycje regulacji o charakterze bardziej kompleksowym lub/i nowatorskim. Z dniem 1 stycznia 2011 r. rozpoczął funkcjonowanie nowy Europejski System Nadzoru Finansowego, którego głównym celem jest zapewnienie właściwego wdrażania przepisów dotyczących sektora finansowego, w sposób umożliwiający zachowanie stabilności finansowej i zapewnienie zaufania do systemu finansowego jako całości, a także odpowiedniej ochrony konsumentów usług finansowych. W skład Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego wchodzi: Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego (*European Systemic Risk Board – ESRB*), Europejskie Urzędy Nadzoru (*European Supervisory Authorities – ESA*): Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (*European Banking Authority – EBA*), Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (*European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA*), Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (*European Securities and Markets Authority – ESMA*), Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru (*Joint Committee*) oraz właściwe organy lub organy nadzoru państw członkowskich określone w odpowiednich aktach unijnych³. Wymienione rozwiązania tworzą nowe ramy instytucjonalne w stosunku do istniejącego wcześniej porządku.

Kolejnym ważnym krokiem o strategicznym znaczeniu dla sektora bankowego UE, opartym na idei większej integracji i kontroli działalności banków na poziomie strefy euro, jest unia bankowa. Jako przedsięwzięcie długookresowe zorientowana jest na sukcesywne budowanie nowej architektury europejskiego sektora bankowego, która docelowo obejmować ma następujące elementy składowe: jednolity mechanizm nadzoru (*Single Supervisory Mechanism – SSM*), odpowiadający za realizację regulacji bankowych, plan rezerwacyjny (*Banking Recovery and Resolution Plan – BRRP*), którego istotą ma być opracowywanie projektów restrukturyzacji i kontrolowanej upadłości banków, jak również dostarczanie im kapitału w sytuacjach kryzysowych, a także system gwarantowania depozytów (*Deposit Guarantee Scheme – DGS*), niezbędny z punktu widzenia ograniczenia zjawiska ucieczki kapitału do państw, które cechuje mniejszy stopień nadzoru. Działania te uzupełniają regulacje harmonizujące mechanizmy rezerwacyjne i ubezpieczeniowe (*Single Rule Book – SRB*). W tym ostatnim przypadku chodzi o stanowisko Komisji Europejskiej,

² <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/the-european-council-discusses-deeper-emu-and-mandates-the-president-to-explore-new-avenues-before-december?lang=pl>, data dostępu: 18.10.2012 r.

³ http://www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/unia/inf_ogol.html, data dostępu: 25.03.2013 r.

która postuluje, by do momentu, gdy unia bankowa nie będzie posiadać mechanizmu rezolucyjnego oraz wspólnego ubezpieczenia depozytów, krajowe regulacje w tych sferach były w możliwie największym stopniu zharmonizowane. Istotnym rozwiązaniem dotyczącym nowego modelu europejskiego sektora bankowego są również postulaty zawarte w raporcie komisji Liikanena, odnoszące się do konieczności oddzielenia w przypadku dużych banków działalności tradycyjnej (depozytowo-kredytowej) od bankowości inwestycyjnej.

Pomimo pozornie uporządkowanego harmonogramu wprowadzanych zmian nasuwa się refleksja, że nadal nie stworzono jednolitej, kompleksowej i spójnej wizji funkcjonowania europejskiego sektora bankowego. Fakt ten wynika w znacznej mierze z różnorodności miejsc powstawania regulacji (Komitet Bazylejski (BIS), Rada Stabilności Finansowej (*Financial Stability Board*), Międzynarodowa Rada Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standard Board*))⁴. Aktualnie największy stopień zaawansowania prac obserwuje się w obszarze projektowania unii bankowej. Stworzenie mechanizmu i funduszu rezolucyjnego oraz systemu wspólnych ubezpieczeń depozytów jako kwestie niezwykle wrażliwe politycznie (instytucja transgraniczna będzie uprawniona do ingerencji w działalność banków, w tym ich restrukturyzację czy sprzedaż części aktywów) zostały odłożone w czasie. KE stoi na stanowisku, by wszystkie kraje posiadały odrębne fundusze na ten cel zasilane składkami banków, tak by uniknąć sytuacji, w której wszyscy podatnicy ponosiliby koszt finansowania nierentownych banków, a pomoc mogłaby obciążać finanse publiczne państw borykających się z problemami finansowymi. Docelowo planuje się utworzenie wspólnego europejskiego funduszu upadłościowego zabezpieczającego depozyty we wszystkich europejskich bankach⁵ (odpowiednik polskiego Bankowego Funduszu Gwarancyjnego). Uregulowania wymaga jednak kwestia konieczności zasilania tego funduszu przez podmioty, które nie generują ryzyka systemowego lub też ze względu na specyfikę czy skalę działania nie będą korzystały ze środków pomocowych. Idea centralizacji europejskiego nadzoru bankowego wpisuje się w projekt tworzenia jednolitego rynku finansowego UE i warunkuje sprawność działania oraz stabilność tego systemu⁶. Jednakże należy zgodzić się z Charlesem Wyploszem, że opieranie się tylko na jednym z kilku rozważanych elementów wydaje się pozbawione logiki, albowiem „sam nadzór, bez mechanizmu rezolucyjnego i ubezpieczenia depozytów, nie byłby w stanie podjąć realnych działań w momencie niewypłacalności jakiegoś banku – musiałby się opierać na rządzie danego kraju, co zupełnie obniża skuteczność, a dodatkowo wywołałoby panikę wśród depozytariuszy

⁴ *Unia bankowa – skutki dla UE, strefy euro i dla Polski*, [w:] Zeszyty BRE Bank – CASE nr 123/2012, s. 14.

⁵ <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/ke-chce-stworzyc-nowy-urzed-bankowy,29772,1>, data dostępu: 31.08.2012 r.

⁶ Por. A. Jurkowska-Zajdler, *Europejski nadzór finansowy. Nowa architektura*, [w:] M. Kalinowski, M. Pronobis (red.), *Gospodarka. Nowe perspektywy po kryzysie*, CeDeWu, Warszawa 2010, s. 29.

szy⁷⁷. Istotnym zadaniem jest także przeciwdziałanie zjawisku dezintegracji europejskiego systemu bankowego – od 2009 r. obserwuje się zjawisko wycofywania się przez banki strefy euro z aktywności kredytowej za granicą i koncentracji na rynkach krajowych – oraz uniezależnienie narodowych budżetów od relacji banki–państwo (w pierwszej fazie kryzysu wiele państw dokapitalizowało banki ze środków budżetowych, co wpłynęło negatywnie na stan ich finansów publicznych). Zdaniem niektórych ekspertów jednoczesne osiągnięcie stabilności finansowej oraz integracja systemu finansowego w strefie euro przy zachowaniu niezależności nadzorów krajowych nie jest celem realistycznym⁸.

3. Unia bankowa tylko dla państw strefy euro?

W ramach UE-27 ścierają się różne cele, wizje oraz ambicje polityczne (szacowana wartość aktywów europejskiego sektora bankowego sięga kilku bilionów euro). Choć uczestnictwo w tym projekcie jest obligatoryjne jedynie dla państw strefy euro, w istotny sposób wpływać będzie na funkcjonowanie sektora finansowego pozostałych krajów członkowskich UE. O ile jednak sama konieczność rekonstrukcji dotychczasowego modelu nadzoru bankowego nie podlega dyskusjom (stworzenie systemu zapobiegającego i minimalizującego negatywne następstwa ewentualnych kryzysów czy potrzeba uruchomienia funduszy ESM oraz EFSF, z których środków zasilane są zagrożone banki), istotne kontrowersje budzi kwestia zakresu wspólnego nadzoru europejskiego. EBC, któremu obok kompetencji makroostrożnościowych przekazano także uprawnienia mikroostrożnościowe (będzie on mógł oceniać m.in. zasadność fuzji i przejęć, wydawać i odbierać licencje bankowe, nakładać kary pieniężne na banki, które nie przestrzegają regulacji, czy podejmować decyzje dotyczące zwiększenia kapitałów własnych banków), zyskał mandat regulatora posiadającego rozległy zakres jurysdykcji (dotychczas EBC pożyczal bankom pieniądze, nie mając przy tym instrumentów do oceny ich kondycji finansowej – te leżały bowiem w gestii władz krajowych)⁹. Osiągnięte przez ministrów finansów państw UE w marcu 2013 r. porozumienie w sprawie utworzenia centralnego europejskiego nadzoru bankowego zakłada, że EBC będzie mógł kontrolować jedynie banki o wartości aktywów powyżej 30 mld euro. Jednocześnie będzie miał prawo do podjęcia – w przypadku wystąpienia takiej konieczności – interwencji wobec wszystkich 6000 banków działających w strefie euro. Sam nadzór bankowy ulokowany w EBC pozostaje niezależny od decyzji podejmowanych w obszarze polityki

⁷ <http://www.obserwatorfinansowy.pl/forma/analizy/unia-bankowa-rodzi-sie-ale-w-wielkich-bolach/>, data dostępu: 7.12.2012 r.

⁸ <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/the-european-council-discusses-deeper-emu-and-mandates-the-president-to-explore-new-avenues-before-december?lang=pl>, data dostępu: 18.10.2012 r.

⁹ http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/627364,rewolucja_w_europejskich_finansach_abc_jako_supernadzorca_bankow_w_ue.html, data dostępu: 22.06.2012 r.

pieniężnej. Planowany termin rozpoczęcia działalności europejskiego nadzoru bankowego w tej formule to 1 marca 2014 r.¹⁰ Niemiecki minister finansów Wolfgang Schäuble podkreśla, że „...dopiero po ustanowieniu europejskiego nadzoru bankowego, sprawowanego przez EBC, Europejski Mechanizm Stabilizacyjny EMS będzie miał możliwość bezpośredniej pomocy poprzez dokapitalizowanie przeżywających trudności banków w strefie euro”. Zdaniem Niemiec idea objęcia wspólnym nadzorem jedynie tzw. systemowych banków¹¹ strefy euro i wyłączenie pozostałych banków spod nadzoru scentralizowanego i przekazanie kompetencji nadzorczych instytucjom narodowym jest słuszna, albowiem kontrola na grupą 6000 banków jest efektywnie niemożliwa – konieczne jest bowiem wcześniejsze stworzenie w każdym kraju systemu bezpieczeństwa depozytów oraz programu restrukturyzacji banków¹² – obecnie w fazie tworzenia. Problematiczna pozostaje jednak kwestia objęcia mechanizmem zabezpieczeń fiskalnych z tego funduszu banków państw spoza strefy euro, nawet jeżeli przystąpią one do wspólnego nadzoru, co aktualnie, ze względów proceduralnych, jest niemożliwe. Kraje te postulują, by ich banki w razie konieczności mogły być wspierane ze specjalnego funduszu dla państw spoza strefy w ramach tzw. możliwości pożyczkowej (*balance of payments facility*)¹³ – z tego funduszu UE i MFW wsparły Węgry i Litwę. Przeciwnicy tej koncepcji ograniczonego nadzoru podkreślają, że nie tylko duży podmiot może być źródłem ryzyka systemowego. Jak pokazał przykład brytyjskich banków Northern Rock i Anglo Irish oraz francusko-belgijskiego banku Dexia, także mniejsze podmioty powinny stać się przedmiotem wspólnego nadzoru. Z punktu widzenia polityki konkurencyjności nie bez znaczenia pozostaje fakt, że banki strefy euro objęte szczególnym nadzorem cieszyć się będą większym zaufaniem rynków i postrzegane będą jako bezpieczniejsze, a tym samym bardziej atrakcyjne miejsce lokowania depozytów.

Ocena funkcjonowania nowego europejskiego mechanizmu nadzoru możliwa będzie dopiero w dłuższym horyzoncie czasowym. Wypracowanie satysfakcjonującej wszystkie zainteresowane strony koncepcji unii bankowej wymaga przeprowadzenia szeregu analiz, które pozwolą ocenić wpływ określonych rozwiązań na funkcjonowanie rynku pieniądza kredytowego oraz następstwa przyjętych rozwiązań dla innych sektorów gospodarek narodowych. Należy jednakże zauważyć, że w świetle obowiązujących regulacji projektowany kształt unii bankowej jest korzystny jedynie dla niektórych krajów strefy euro¹⁴, a sam fakt przystąpienia przez kraj spoza strefy

¹⁰ <http://www.forbes.pl/nadzor-bankowy-w-ue-do-2014-roku,artykuly,135776,1,1.html>, data dostępu: 13.12.2012.

¹¹ Systemowo ważna instytucja finansowa to taka, której ewentualny upadek wywołałby poważne konsekwencje dla funkcjonowania całego systemu finansowego.

¹² <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/schauble-nie-spieszmy-sie-z-nadzorem-bankowym,29972,1> data dostępu: 11.09.2012 r.

¹³ <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/ems-nie-dla-panstw-spoza-strefy-euro,31576,1>, data dostępu: 3.12.2012 r.

¹⁴ http://forsal.pl/artykuly/647702.pawlowicz_unia_bankowa_moze_okazac_sie_kleska_integracji_unii_europejskiej.html, data dostępu: 17.09.2012 r.

do wspólnego nadzoru nie gwarantuje mu prawa głosu w radzie nadzoru bankowego EBC. Choć forsowane obecnie propozycje dopuszczają taką możliwość, faktem jest, iż wyłączne kompetencje do zatwierdzania decyzji rady posiada rada prezesów EBC, w skład której wchodzi przedstawiciele państw, które przyjęły wspólną walutę. EBC posiada kompetencje decyzyjne jedynie w samej strefie euro. Przyjęcie jako modelu docelowego formuły tzw. bliskiej współpracy między krajowym organem nadzoru i EBC wiąże się z brakiem rzeczywistego wpływu na podejmowanie najważniejszych decyzji. W kontekście dokonujących się zmian w sferze nowego europejskiego nadzoru bankowego warto zauważyć, iż w pewnych obszarach EBC wchodzić może w kompetencje EBA – dotychczasowego Europejskiego Organu Nadzoru Bankowego dla państw członkowskich UE-27. Kwestia ta wymaga doprecyzowania, albowiem pozostawienie jej w zawieszeniu skutkować może w przyszłości wydawaniem sprzecznych decyzji w sprawach istotnych dla sektora, co nie będzie sprzyjać integracji tego rynku. Najbardziej prawdopodobnym scenariuszem w warunkach nadania nowych uprawnień EBC wydaje się likwidacja istniejącego od 2011 r. EBA. Istotne znaczenie ma także praktyczny wymiar relacji i stosunków zależności między EBC a narodowymi regulatorami sektora. Choć krajowe nadzory, obok EBC, nadal odpowiedzialne będą m.in. za wdrażanie decyzji dotyczących stabilności finansowej czy ochrony konsumentów, to na EBC spoczywać będzie zadanie podejmowania wiążących decyzji w tym zakresie, podobnie jak regulowanie kwestii licencji bankowych dla podmiotów działających w strefie euro. Efektywny nadzór nad bankami systemowymi, będącymi źródłem wysokiego ryzyka, zarówno dla budżetów niektórych państw, jak i europejskiego rynku bankowego, wymaga implementacji stosownych procedur. Obecnie nie istnieją takie instrumenty, zakłada się bowiem, że likwidacja banków odbywać się będzie na koszt właścicieli jeszcze przed utratą wypłacalności¹⁵. Dualizm, jaki niesie ze sobą ograniczona formuła funkcjonowania unii bankowej, oznaczać będzie *de facto* stosowanie odmiennych standardów w odniesieniu do instytucji jednego organizmu gospodarczego. Konieczność zatwierdzenia przez wszystkie państwa UE wspólnego nadzoru rodzi obawy, że państwa spoza strefy („10”), które obok potrzeby ustanowienia większych zabezpieczeń instytucjonalnych i finansowych postulują możliwość wywierania realnego wpływu na decyzje EBC, mogą torpedować jego usankcjonowanie (osiągnięty w marcu kompromis jest wynikiem negocjacji europosłów z przedstawicielami unijnych rządów; przyjęte ustalenia wymagają jeszcze zgody Parlamentu Europejskiego oraz państw członkowskich). Państwa „10” obawiają się zmiany przez banki euro strefy statusu swoich banków-córek rezydujących w krajach niebędących członkami strefy euro na zwykłe filie bankowe, co oznaczać będzie przejście pod bezpośredni nadzór EBC. Istnieją też uzasadnione obawy dotyczące możliwości wycofywania przez banki strefy euro kapitału z banków- córek w celu stabilizowania euro, a także prze-

¹⁵ *Unia bankowa – skutki dla UE, strefy euro i dla Polski*, [w:] *Zeszyty BRE Bank – CASE* Nr 123/2012, s. 35.

noszenia przez obywateli kapitału do banków strefy euro chronionych gwarancjami nowego stałego funduszu strefy euro EMS¹⁶. Według Jose Barroso „decyzje związane z nadzorem transgranicznej działalności banków nadal będą podejmowane przez kolegia nadzorców bankowych, w których wszystkie kraje UE zachowają pełne prawo głosu, nawet jeśli to EBC będzie nadzorcą banku-matki”¹⁷. W sytuacji znacznego oporu krajów „10” przeciw forsowanym rozwiązaniom nie jest wykluczone, że (jak już wcześniej praktykowano) państwa „17” poszukiwać będą rozwiązania nadzwyczajnego, w ramach którego możliwe będzie przeniesienie nadzoru poza traktat UE. Unia bankowa w takim wydaniu, choć z pewnością jest zmianą o strategicznym znaczeniu dla europejskiego systemu bankowego, może stwarzać realne zagrożenie kontynuowania wewnętrznych podziałów w Unii (tzw. Europa dwóch prędkości). Skuteczność tego modelu uwarunkowana jest wprowadzeniem go w pełnej formule, obejmującej wszystkie projektowane rozwiązania, tj. jednolity mechanizm nadzoru, system uporządkowanej likwidacji banków oraz wspólny system gwarantowania depozytów¹⁸.

Z punktu widzenia funkcjonowania polskiego sektora finansowego należy zauważyć, że o ile samo przystąpienie do unii bankowej, nawet na podstawie formuły członka stowarzyszonego, wydaje się niezbędne z punktu widzenia uczestnictwa w tworzeniu najważniejszych elementów nowego ładu instytucjonalnego, o tyle kwestią problematyczną są warunki uczestnictwa. Polska, jako kraj pozostający poza strefą euro, w świetle obowiązujących rozwiązań prawnych pozostawać będzie poza centrum decyzyjnym. Biorąc pod uwagę fakt, iż funkcjonowanie unii bankowej nie będzie obojętne dla polskiego sektora bankowego (ok. 70% jego aktywów należy do spółek-córek instytucji zagranicznych), istotne jest wypracowanie takiej formuły współpracy, która umożliwić będzie wywieranie realnego wpływu na zasadnicze kwestie dotyczące funkcjonowania tego sektora (m.in. ograniczenie realnego ryzyka odpływu kapitału z banków zlokalizowanych w Polsce do ich zagranicznych właścicieli¹⁹).

Istotą nowego modelu nadzoru bankowego jest zapewnienie bezpieczeństwa systemowego. Osiągnięcie takiego celu wymaga w głównej mierze zlikwidowania źródeł pokusy nadużycia (likwidacja banków „zbyt dużych, by upaść”). Pokusę tę zwiększają udzielone przez rządy państw gwarancje na zobowiązania banków, co w długim okresie wpływa negatywnie na stabilność sektora bankowego²⁰. Koncentracja działań jedynie na scentralizowaniu nadzoru oraz utworzeniu ESM, którego

¹⁶ <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/kraje-spoza-euro-stawiaja-warunki-ws--unii-bankowej,29980,1>, data dostępu: 11.09.2012 r.

¹⁷ <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/barroso-broni-unijnego-nadzoru-bankowego,30010,1> data dostępu: 12.09.2012 r.

¹⁸ *Raport o stabilności systemu finansowego*, NBP, grudzień 2012, s. 15.

¹⁹ C. Kowanda, *Edukator ekonomiczny*, „Polityka” nr 38 (2875), 19.09.-25.09. 2012, s. 46-47.

²⁰ A. Hryckiewicz, *Interwencje rządowe w sektorze bankowym a stabilność sektora finansowego*, „Ekonomista” nr 1, 2013, s. 66.

celem będzie emitowanie obligacji w celu pozyskania środków na sfinansowanie pożyczek oraz dofinansowywanie banków strefy euro bez pośrednictwa rządów, nie wyczerpuje koncepcji unii bankowej i stanowić może realne ryzyko przeniesienia zjawiska *moral hazard* ze szczebla narodowego na szczebel federalny. Nazywanie unią bankową systemu pozbawionego mechanizmu kontrolowanej upadłości oraz systemu ubezpieczenia depozytów wydaje się nieuprawnione. Budowie efektywnego mechanizmu funkcjonowania systemu bankowego UE nie sprzyja także nadmierne rozciągnięcie w czasie jego budowy, a także brak komplementarności elementów unii bankowej oraz unii fiskalnej. Mnogość i złożoność nowych regulacji, przy braku myśli przewodniej wprowadzanych zmian, skutkować może przeregulowaniem sektora bankowego i ograniczeniem jego efektywności oraz roli, jaką odgrywa we współczesnej gospodarce. Jednakże pomimo wrażenia chaotyczności podejmowanych działań (postulowane nowe propozycje nakładają się na już istniejące lub planowane rozwiązania) koncepcja unii bankowej może stworzyć podwaliny nowego bardziej systemowego podejścia funkcjonowania europejskiego sektora bankowego²¹. Mając na uwadze fakt, iż kryzys uwypuklił współzależności między tendencjami obserwowanymi w skali makro, sytuacją sektora bankowego oraz sektora finansów publicznych, niezwykle pożądane jest, by działania skierowane do sektora bankowego były skoordynowane z działaniami, których celem jest poprawa stanu finansów publicznych państw UE²².

4. Podsumowanie

Unia bankowa jest ważnym projektem politycznym o strategicznym znaczeniu dla sektora bankowego UE opartym na idei większej integracji i kontroli działalności banków na poziomie strefy euro. Składa się na nią kilka inicjatyw, a prace nad jej ostatecznym kształtem nie są jeszcze zakończone. Zasadnicze znaczenie dla efektywności tego projektu ma wypracowanie spójnej i kompleksowej koncepcji gwarantującej ład instytucjonalny w sektorze bankowym na terenie całej Unii. Ocena efektywności podejmowanych obecnie działań możliwa będzie jednak dopiero w dłuższym horyzoncie czasowym. Istotnym ograniczeniem w budowaniu spójnej wizji nowej architektury europejskiego rynku bankowego, a następnie wprowadzenia jej w życie są zapisy traktatowe oraz różnorodność wizji, celów oraz interesów politycznych państw członkowskich UE-27. Zauważyć należy, że objęcie unią bankową jedynie państw strefy euro narusza wspólnotę interesów wszystkich jej członków i oznacza stosowanie podwójnych standardów wobec państw jednego or-

²¹ M. Groszek, *Unia bankowa a inne regulacje. Próba porządkowania czy pogłębienie chaosu?*, [w:] *Unia bankowa – skutki dla UE, strefy euro i dla Polski*, [w:] Zeszyty BRE Bank – CASE Nr 123/2012, s. 7-8 i 16.

²² A. Brewka, *Pomoc publiczna dla sektora bankowego – działania podjęte przez UE w okresie kryzysu i próba ich oceny*, Unia Europejska.pl nr 3(214) 2012, s. 23.

ganizmu gospodarczego. Z kolei tzw. formuła bliskiej współpracy między krajowym organem nadzoru i EBC wymaga doprecyzowania warunków, na jakich państwa spoza strefy euro odpowiadać będą za skutki podejmowanych decyzji. Jeżeli unia bankowa ma stać się docelowo gwarantem instytucjonalnego ładu na rynku bankowym UE, wydaje się konieczne, by wszystkie państwa Unii zarówno brały udział w pracach na etapie jego tworzenia, jak i miały wpływ na podejmowanie wiążących decyzji. W przeciwnym wypadku ich rola będzie drugorzędna i ograniczona jedynie do roli wykonawcy bez prawa do decydowania o istotnych dla danego kraju sprawach. W obecnym kształcie projekt nie przewiduje możliwości przyznania pomocy państwu, które pomimo iż przystąpiło do europejskiego nadzoru bankowego, nie posługuje się wspólną walutą. W świetle obowiązujących przepisów kraje pozostające poza strefą euro nie mogą cieszyć się pełnią przywilejów związanych z przystąpieniem do wspólnego mechanizmu nadzoru, ponieważ EBC nie posiada dostatecznych kompetencji poza strefą.

Literatura

- Brewka A., *Pomoc publiczna dla sektora bankowego – działania podjęte przez UE w okresie kryzysu i próba ich oceny*, Unia Europejska.pl nr 3(214), 2012.
- Groszek M., *Unia bankowa a inne regulacje. Próba porządkowania czy pogłębienie chaosu?*, [w:] *Unia bankowa – skutki dla UE, strefy euro i dla Polski*, Zeszyty BRE Bank – CASE nr 123/2012.
- Hryckiewicz A., *Interwencje rządowe w sektorze bankowym a stabilność sektora finansowego*, „Ekonomista” nr 1, 2013.
- Jurkowska-Zajdler A., *Europejski nadzór finansowy. Nowa architektura*, [w:] M. Kalinowski, M. Pro-nobis (red.), *Gospodarka. Nowe perspektywy po kryzysie*, CeDeWu, Warszawa 2010.
- Kowanda C., *Edukator ekonomiczny*, „Polityka” nr 38 (2875), 19.09.-25.09. 2012.
- Olbrzych B., *Wybrane procesy kształtujące współczesny system finansowy*, [w:] J.L. Bednarczyk, S.I. Bukowski, J. Misala (red.), *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, CeDeWu, Warszawa 2009.
- Raport o stabilności systemu finansowego*, NBP, grudzień 2012.

Inne źródła

1. <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/the-european-council-discusses-deeper-emu-and-mandates-the-president-to-explore-new-avenues-before-december?lang=pl>.
2. http://www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/unia/inf_ogol.html.
3. <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/schaeuble--nie-spieszmy-sie-z-nadzorem-bankowym,29972,1>.
4. <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/ke-chce-stworzyc-nowy-urzed-bankowy,29772,1>.
5. <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/ems-nie-dla-panstw-spoza-strefy-euro,31576,1>.
6. http://forsal.pl/artykuly/647702,pawlowicz_unia_bankowa_moze_okazac_sie_kleska_integracji_unii_europejskiej.html.
7. <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/kraje-spoza-euro-stawiaja-warunki-ws--unii-bankowej,29980,1>.

8. <http://www.forbes.pl/nadzor-bankowy-w-ue-do-2014-roku,artykuly,135776,1,1.html>.
9. <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/barroso-broni-unijnego-nadzoru-bankowego,30010,1>.
10. <http://finanse.wp.pl/kat,1356,title,Dzialalnosc-inwestycyjna-bankow-powinna-byc-oddzielona-od-depozytow,wid,14975709,wiadomosc.html?ticaid=110572>.
11. http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/627364,rewolucja_w_europejskich_finansach_etc_jako_supernadzorca_bankow_w_ue.html.
12. <http://www.obserwatorfinansowy.pl/forma/analizy/unia-bankowa-rodzi-sie-ale-w-wielkich-bo-lach/>.

BANK UNION – IN SEARCH OF A NEW PARADIGM ON THE EUROPEAN BANKING MARKET

Summary: The project of bank union is part of the new architecture on the European banking market. It is spread over several stages major political project of strategic importance for the EU banking sector, based on the idea of greater integration and control of banks on the euro zone level. Though the need for the reconstruction of the existing model of banking supervision is not subject to a discussion, the extent of the common European surveillance and the postponement of work on the implementation of resolution mechanism and the deposit insurance system are controversial. In a global economy, banking union as a guarantor of a new institutional order should take into account the interests of all EU Member States, both in the creation of the new law and the impact on the strategic decision-making.

Keywords: banking union, European banking supervision, new architecture of the European banking market.